

© PATRICK DIELEMAN

AARDAPPELEN TELEN IN DE TOEKOMST

Het Proefcentrum voor de Aardappelteelt (PCA) wilde tijdens de jaarlijkse studiedag in Oudenaarde de telers een blik op de toekomst gunnen. Dat gebeurde tijdens een speeddate met maar liefst zeven sprekers. Ze kregen elk 20 minuten om één aspect uit te diepen. – *Patrick Dieleman*

Uit het verhaal van de eerste twee sprekers blijkt dat teelt en verwerking hand in hand moeten gaan.

Productie zal nog groeien

Guy Vandepoel van Boerenbond stelde vast dat het aardappelareaal de laatste dertig jaar meer dan verdubbelde, en dat de 100.000 ha in zicht is. Hij maakte een SWOT-analyse. Als sterke punten noemde hij onder meer de toenemende specialisatiegraad, de hoge productiviteit dankzij onderzoek, voorlichting en ideale bodems en de sterke afzetstructuren. "In tegenstelling tot onder meer de zuivel- en varkenssector kunnen aardappeltelers hun prijsrisico vlot indekken, onder meer omdat de aardappeltermijnmarkt vlot werkt. Zwaktes zijn de kleinschaligheid van veel productiebedrijven en de milieuproblematiek die zich uit in erosiemaatregelen, bemestingswetgeving en erkenning van gewasbeschermingsmiddelen." Als bedreigingen noemde hij onder meer de stijgende concurrentie en het toenemende protectionisme (Trump, brexit), wat export kan bemoeilijken. Verder

spelen ook nog de toenemende prijsdruk vanuit de detailhandel en de beperking in inzetbaarheid van grondstoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, water en meststoffen. Ook zijn de ontvangstwaarden weinig uniform en transparant. Kansen liggen volgens Vandepoel in het feit dat de aardappel – vooral dankzij de verwerkte producten – in een groeiemarkt zit. "Het GLB 2020 moet het voor aardap-

.....

De volatiliteit op de vrije markt zal nog verder vergroten.

.....

peltelers mogelijk maken om via producentenorganisaties een betere onderhandelingspositie te verwerven tegenover de verwerking." Het is nodig om in te zetten op productinnovatie, kwaliteitsverbetering en georganiseerde promotie. Verder liggen er kansen in samenwerking, zowel

tussen landbouwers voor bijvoorbeeld hun mechanisatie als in de keten. Vandepoel verwacht dat de aardappelteler van morgen veel meer gespecialiseerd zal zijn als eerste schakel in een gespecialiseerde keten. Toch is er ruimte voor diversificatie, onder meer in thuisverkoop. Precisielandbouw en meer inzicht in de kostenstructuur (Slimmer Boeren met Cijfers) moeten de aardappelteler helpen om de kosten en milieueisen in de hand te kunnen houden.

Groeiende export

Het verhaal van Romain Cools van Belgapom sloot hier zo goed als naadloos bij aan. "De vraag naar aardappelen zal wereldwijd blijven toenemen, en de stijgende vraag naar gebruiksvriendelijke voeding zal dit nog versterken. De lokale productie en de verwerking elders in de wereld nemen toe en zullen nog verder toenemen, bijvoorbeeld in Azië en Afrika. Maar dat moet ons niet tegenhouden. Ik vraag me zelfs af of we de andere landen niet moeten helpen met pootgoed, voorlichting en allerlei toebehoren. Zo kunnen

we met hen een relatie opbouwen die we ook kunnen benutten voor onze export." De verwerking kan maar verder groeien als de productie volgt. Cools ziet een aardappelareaal van 100.000 ha binnen ons bereik. Hij verwacht verder dat een rendement van 60 ton per ha in de toekomst haalbaar moet zijn. Hij ziet de samenwerking tussen telers en verwerkers verder toenemen. Toch blijft er ruimte voor een vrije markt, die schokken in de twee richtingen kan opvangen. Maar de volatilititeit op de vrije markt zal nog verder vergroten. "De concurrentie stijgt, en we mogen de tendens naar marktbescherming die momenteel de kop opsteekt niet negeren." Bedreigingen kunnen komen van nieuwe ziekten, maar ook de klimaatdoelstellingen (transport) en allerlei milieueisen kunnen de ontwikkeling bemoeilijken. Het is noodzakelijk dat de keten inzet op duurzaamheid en werkt om de concurrentiepositie te verbeteren. "Een belangrijke vraag is in welke mate gentechnieken zullen aanvaard worden. Onze onderzoekers werken aan Bintje plus, met ingebouwde resistentiegenen. Als die technieken hier niet aanvaard worden, en in Amerika wel, dan wordt het een ongelijke strijd."

De aardappel van de toekomst

HZPC heeft met rassen als Innovator en Challenger ook een voet aan de grond in België. Martin Jansen Klomp vertelde dat de Belgen rassen willen die goed presteren in verschillende omstandigheden en die over enige resistenties beschikken. "Maar wat de Belgische telers willen, is niet hetzelfde als wat telers in Afrika of Azië willen. Toch begint het verhaal overal bij de teler." Naast teelteigenschappen spelen nog vele andere veredelingsdoelen. Retail ontwikkelende eigenschappen zijn volgens hem uniformiteit, vorm, uitstraling en uitstalleven. Een aardappel moet er mooi 'gelikt' uitzien. Voor de verwerking spelen rendement en bijzondere eisen van klanten zoals quick service restaurants. "Rasverschillen laten differentiatie toe in smaak, kleur en marketing. Er spelen ook gezondheidseigenschappen zoals antioxidanten. Verder spelen duurzaamheidsaspecten zoals resistentie en efficiëntie. Als veredelaar moet je daarin verstandige keuzes maken." Jansen Klomp toonde enkele geslaagde reclameboodschappen met betrekking tot specifieke rassen: 100 gram aardappelen bevatten evenveel antioxidanten als drie glazen wijn of 400 gram aardbeien. Kijk voor allerlei

gekleurde aardappelen uit de Andes op www.perupas.com. Over laag calorische aardappelen vind je meer info op www.sunlite-potatoes.com.

"Aardappelveredeling werkt traag. Veel van onze rassen zijn 25 tot 50 jaar oud. Bintje en Russet Burbank zijn zelfs meer dan honderd jaar. In de suikerbietenteelt zaait geen enkele teler nog een ras van 15 jaar oud." Maar er is een versnelling op komst. De veredeling heeft ondertussen het gebruik van merkertechnieken geïntegreerd, waardoor ze de selectie

alleen soorteigen genen uit. Zeker in Europa volgt dan de discussie over wat geaccepteerd wordt. Met andere woorden, wat als ggo wordt bestempeld en wat niet?

Bemesten met visie en precisielandbouw

Beleidsadviseur Openluchtgroenten en Bemesting Bart Debussche trachtte een beeld te schetsen van de toekomstige bemestingspraktijk. "De stikstofbemestingsnormen zijn de laatste 15 jaar

Wegblijven van de beek met gewasbescherming en bemesting wordt cruciaal om gewasbeschermingsmiddelen en nog haalbare bemestingsnormen te behouden.

enorm kan versnellen. Enkele veredelingsbedrijven, waaronder ZHPC, zijn bezig met het ontwikkelen van hybriden. De bedoeling is dat aardappeltelers op termijn van zaad zouden kunnen starten, maar Jansen Klomp schat dat er nog een kleine 20 jaar nodig is vooraleer die techniek op punt zal staan. Allerlei genetische technieken waarbij het eindresultaat al dan niet een ggo-gewas is, gaan nog een stap verder. Met de CRISPR-Cas9-techniek bijvoorbeeld verkrijgt je een effect dat lijkt op natuurlijke mutatie. Bij *reverse genetics* is het eindproduct een niet-ggo. Bij *cisgenese*, zoals wordt toegepast bij Bintje plus, wisselt men

dezelfde gebleven. Het aantal MAP-meetpunten met een overschrijding daalt jaar na jaar, maar er zijn nog inspanningen nodig om de maximaal 5% overschrijdingen te bereiken in 2018. Aardappelen zijn daarbij een moeilijke teelt, omdat ze door hun slecht ontwikkeld wortelstelsel veel nitraat achterlaten in de bodem." Vorig jaar stelde CVBB vast dat 71% van de bemonsterde aardappelpercelen het reststikstofgehalte van 90 kg/ha overschreed. Een oplossing moet gevonden worden in het verfijnen van de bemestingstechniek. "Hoe we de meststof op het juiste moment op de juiste plaats moeten brengen, is een belangrijke vraag voor de toe-

komst.” Ook de normen voor fosfaatbemesting zijn de laatste 20 jaar sterk gedaald, maar dat weerspiegelt zich niet in de evolutie van de fosfaatconcentraties in oppervlaktewater. “Die vaststelling legt druk op de fosfaatsnormen. Verfijndere bemestingstechnieken moeten daarbij helpen.” Debussche wees op het belang van het respecteren van de bemestingsvrije zone langs waterlopen. De volgende stappen zijn kantstrooien en het vermijden van overlappings met behulp van gps. In de toekomst zal plaats specifieke bemesting met de hulp van allerlei precisietechnieken aan belang winnen. Dat vereist innovatie. Pioniers moeten ondersteuning krijgen om hun ideeën uit te proberen. Nog tot 31 maart loopt een oproep van het VLIF voor projectsteun

Ruben Van De Vijver van ILVO ging dieper in op de toepassingsmogelijkheden van precisielandbouw. De techniek evolueert snel. Precisielandbouw 1.0 speelt op perceelsniveau. Automatisch sturen en het vermijden van overlap laten toe om de gebruikte hoeveelheid gewasbeschermingsmiddel, zaaizaad of pootgoed te optimaliseren. Bijna een vierde van de tractoren is daar al mee uitgerust. Precisielandbouw 2.0 streeft plaats specifieke toepassing van onder meer bemesting, gewasbescherming en irrigatie na. Daartoe moeten sensoren vanuit de lucht of van in het veld, of op de machine verschillen detecteren. Er zijn al geslaagde toepassingen in de praktijk, maar het grote knelpunt is te verzekeren dat de meeropbrengst de extra kosten overstijgt.

ken aan een actualisering van de lijst met driftreducerende doppen en technieken (kijk voor de huidige lijst op www.fytoweb.be). Die stap is volgens Vermaelen niet onoverkomelijk. Volgens de gegevens van de keuring beschikt 31% van de spuiten vandaag al over dergelijke doppen. Hij promootte ook de fyteauscan (www.fyteauscan.be), die de landbouwer de plaatsen helpt onderzoeken waar een risico bestaat dat gewasbeschermingsmiddelen in het water terechtkomen. Jan vroeg ook bijzonder aandacht voor de laatste meter langs waterlopen: “Zorg ervoor dat je daar niet hoeft te spuiten, zoek een andere oplossing voor de laatste meter(s), kies bijvoorbeeld voor een aangepaste beheerovereenkomst.”

Klimaatopwarming

Dat VITO heel wat informatie met betrekking tot de plantengroei haalt uit satellietgegevens weten we dankzij de agrometeorologische berichten. Anne Gobin vertelde dat de klimaatverandering nu al zichtbaar is in de tijdreeksen die ze bijhouden over weerinformatie. “We mogen ons verwachten aan meer extreme weersomstandigheden. We verwachten dat de minimum- en maximumtemperaturen zullen stijgen, en dat de zomers heter en de winters natter worden. Tijdens de zomer zullen er meer extreme regenbuien vallen, maar die kunnen de waterbehoefte van de gewassen niet aanvullen, omdat het water niet de tijd krijgt om in de bodem te dringen. Aardappelen zijn mede door hun zwakke wortelontwikkeling gevoelig voor droogte, hitte, wateroverlast en vorst. De impact van die extreme omstandigheden is sterk afhankelijk van de groeifase waarin het gewas zich bevindt.

Gobin verwacht dat die ontwikkelingen zullen zorgen voor sterk wisselende opbrengsten. Het wordt volgens haar belangrijk om het waterbergende vermogen van onze bodems te verbeteren. Veredeling en irrigatie kunnen de gevolgen verzachten en als het erop aankomt zullen weersverzekeringen nodig zijn. ■

Om onze jeugd een toekomst te bieden als aardappelteler, moet de keten inzetten op duurzaamheid en hard werken om onze concurrentiepositie te verbeteren.

voor innovatieve projecten in land- en tuinbouw. Ook Europees Innovatie Partnerschap (EIP) biedt mogelijkheden. Daarbij werken een of meerdere landbouwers en onderzoeksinstituten samen in een operationele groep die de productiviteit en efficiëntie en/of de duurzaamheid willen verbeteren. Er komt een nieuwe oproep in 2017. Bart Debussche stond ook stil bij de noodzaak aan bodembeheer: zorgen voor voldoende organische stof in de bodems, het vermijden van bodemcompactie en het voorkomen van erosie. “De huidige wetgeving geeft met de drempelsystemen mogelijkheden aan de aardappelteelt, het komt erop aan die te benutten.”

In het onderzoek is men volop bezig met precisielandbouw 3.0. Die heeft de ambitie om zich op de individuele plant, en zelfs op het individuele blad te richten.

Gewasbescherming in de toekomst?

Jan Vermaelen van de werkgroep Duurzaam gebruik van Phytifar onderstreepte het belang van het correct en duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, omdat dit de enige manier is waarop we erkenningen van middelen kunnen behouden. Heel de sector moet daarvoor samenwerken. Vanaf dit jaar voorziet de IPM-checklist het gebruik van minimaal 50% driftreducerende doppen. De onderzoekscentra, overheid en Phytifar wer-